

грецька вважаються сакральними мовами для тексту Святого Письма. До них додалися також латина та церковнослов'янська через їхню важливість для церковних традицій, які вони обслуговували та обслуговують. Геб-райську та грецьку можна вважати абсолютно сакральними для тексту Біблії. Але навіть переклади тією ж грецькою мовою Старого Завіту (Септуагінта), на якій оснований слов'янський переклад Кирила та Мефодія (IX стор.) та латинський переклад св.Ієроніма (IV ст.), який прийнятий як священний Римсько-католицькою Церквою, вже є перекладами оригінального тексту, а, отже, на думку Н.О. Гучинської [9, с.223], вже є профанацією сакрального тексту. Поняття сакральної мови можна вважати відносним, оскільки відносно сакральними стали й всі національні мови, що були згодом допущені до церковного богослужіння. Так, Католицька Церква після II Ватиканського Собору перейшла на використання національних мов у богослужінні. Оскільки реальна практика церковного життя в церкві вимагала і вимагає від церкви постійного пристосування до сучасної культури, то, безумовно, неможливо уникнути переходу церкви на сучасні мови, створення перекладів Біблії сучасними мовами, тощо. Але, якщо новий текст стає абсолютно профанним, церква починає непокоїтися про збереження розмежування мови загальноживаної та мови релігійної. Механізм десакралізації мови призводить до того, що дотикаються та починають частково співпадати релігійна та буденна картини світу [8]. І, хоча християнство має свою лексику для означення основних концептуальних понять, через об'єктивно-історичні причини та загальну секуляризацію суспільства ці поняття постійно десакралізуються. У відповідь починається зворотній рух сакралізації з метою розмежування сакральної мови, яка обслуговує релігійне життя людей, та профанної, повсякденної мови. Релігійний текст є балансуванням між спробою місіонерської "акомодаци" до світської культури та введенням читача в особливий світ [7, с.368]. Відтак використання церковнослов'янських мов в якості богословських термінів варто розглядати не лише як прояв стилістичної архаїзації тексту, а й як намагання богословів виокремити концептуально-поняттєву базу християнства.

Висновки. Отже, досліджуване нами тяжіння до вживання церковнослов'янських мов в релігійному стилі українсь-

кої мови можна вважати, на нашу думку, не тільки тенденцією до стилістичної архаїзації тексту, але й проявом процесу сакралізації релігійної мови. В умовах неусталеності та багатоваріантності української богословської термінології використання церковнослов'янських мов в якості богословських термінів варто розглядати як намагання богословів виділити концептуальне поняття християнства. Через це перед перекладачем постає важливе завдання враховувати не лише стилістичні, але й концептуальні особливості релігійного перекладу.

1. Гавань І. Презентація збірника матеріалів всеукраїнської наукової конференції "Сучасна українська богословська термінологія" // Єдиними устами, Бюлетень ІБТП, Вип.3. – Львів, 1999. – с. 15-18.
2. Галадза П. Порівняльний богословський аналіз перекладів Літургії св. Івана Золотоустого УГКЦ 1968 і 1988 років // Сучасна українська богословська термінологія. – Львів, 1998. – с.33-49.
3. Сучасна українська богословська термінологія: від історичних традицій до нових концепцій. – Львів, 1998.
4. Термінологічно-правовий порадник для богословів та редакторів богословських текстів. – <http://www.ucu.edu.ua/pogadnyk/>.
5. Християнство й українська мова: Матеріали наукової конференції. – Львів, 2000.
6. Чернишова Ю.О. Проблема множинності відповідників при перекладі сучасних італійських релігійних текстів // Мовні і концептуальні картини світу. – Вип.10. – К., 2004. – с.669-676.
7. Аверинцев С.С. Стилистические проблемы библейского перевода. София-логос. – К., 2001.
8. Богачевская И.В. Сакрализация и десакрализация языка религии или вызов New Age традиционным религиям. – <http://newacropolis.org.ua/ua/study/conference/?thesis=4306/>.
9. Гучинская Н.О. Сакральное и профанное в тексте // Człowiek-dzielo-sacrum. – Uniwersytet Opolski, Opole, 1998. – с. 223-229.
10. Дзенс Н.И., Перевышина И.Р., Кошкарлов В.А. Теория и практика перевода. – СПб., 2007.
11. Нелюбин Л.Л., Хухуни Г.Т. Наука о переводе. – М., 2006.
12. Язык Церкви. Материалы международной богословской конференции (Москва, 22-24 сентября 1998). – М., 2002.
13. Pachlovska OXana, La cultura ucraina tra Bisanzio e Roma: discrasie e incontri, in "Storia religiosa dell'Ucraina", Milano, 2004.
14. Аверинцев Сергей, Рупник Марко Іван. Адам та його ребро. Духовність подружньої любові. – Львів, 1998.
15. Іван Павло II. Память та ідентичність. Бесіди на злам століть. – Львів, 2005.
16. Катехизм Католицької Церкви. Компендіум. – К.: Кайрос (в друці).
17. Св.Альфонс Лігуорі. Молитва – могутній засіб спасіння. – Львів, 2007.
18. Свята Літургія римського обряду // Ісус – мій Господь. Християнський молитовник. – Вінниця, 1998.
19. Averincev S.S., Rupnik Ivan Marko. Spiritualità dell'amore coniugale. – Roma: Lipa, 1996.
20. Catechismo della Chiesa Cattolica. Compendio. Libreria Editrice Vaticana, 2005. – http://www.vatican.va/archives/compendium_ccc/documents/archive_2005_compendium-ccc_it.html.
21. Giovanni Paolo II. Memoria e identità. Conversazioni a cavallo dei millenni. – Rizzoli, 2005.
22. Ordinario della Messa in 8 lingue. – Edizioni Ancora.
23. S. Alfonso M. De' Liguori. Del gran mezzo della preghiera. – <http://www.fioscarmeli.org/modules.php?name=News&file=article&sid=49>.

Надійшла до редколегії 20.05.10

Н. Сопилук, викл.

ТРАНСФОРМАЦІЯ ФРАНЦУЗЬКИХ АНАЛІТИЧНИХ КОНСТРУКЦІЙ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ ТВОРІВ М. ПРУСТА

У статті розглядаються різні види перекладацьких трансформацій, яких зазнають французькі аналітичні конструкції, що позначають процес у художньому дискурсі.

Ключові слова: адекватність, трансформація, аналітична модель, синтетична модель, процес, компресія.

This article is dedicated to observing different types of translation transformations of French analytical constructions indicating process in literary discourse.

Key words: adequacy, transformation, analytical pattern, synthetic pattern, process, compression.

В статье рассматриваются разные типы переводческих трансформаций которым поддаются французские аналитические конструкции, обозначающие процесс в художественном дискурсе.

Ключевые слова: адекватность, трансформация, аналитическая модель, синтетическая модель, процесс, компрессия.

Трансформація є засобом адаптації вихідного тексту до норм цільової мови, а відтак допомагає досягти адекватності сприйняття його читачем. Проблема адаптації тексту оригіналу до норм мови перекладу набуває особливої значущості при передачі французьких аналітичних конструкцій. Під "аналітичними конструкціями" розуміють такий спосіб вираження граматичних значень, який проявляється за межами слова [4, с. 87]. Відомо, що аналітичні дієслівні конструкції є мовними універсальними, оскільки вони дозволяють виражати то-

нші відтінки, частково – видові значення, початок чи завершення дії [4, с. 196-197]. Однак французька мова виявляє більшу тенденцію до вживання таких конструкцій. Для неї характерне позначення процесу за допомогою аналітичних дієслівних присудків: *il a jeté un regard*, *il est au désespoir*, складних дієслівних присудків: *il veut manger*, іменних присудків: *il est gai*. [там само]. Іноді для позначення процесу у французькій мові вдаються до словосполучень, в яких один з елементів десемантизується: *faire part*, *avoir peur* [4, с. 239]. З.Н. Левит

© Сопилук Н., 2010

називає такі одиниці мови як *"avoir conscience"*, *"donner raison"*, *"faire feu"*, *"prendre garde"* аналітичними словами, оскільки вони є окремо оформленими лінгвістичними одиницями, які утворені за певною структурно-семантичною моделлю, що містить функціонально диференційовані елементи (службовий і повнозначний) і еквівалентними у функціонально-семантичному плані окремого слову [5, с. 7]. Лінгвіст зауважує, що "аналітичні еквіваленти слова найбільш широко представлені в лексико-граматичному розряді дієслів" [там само].

У перекладацькій практиці досить часто для досягнення адекватності перекладачі здійснюють різні трансформації. Перекладацькі (міжмовні) трансформації – це мовно-сміслові й структурні перетворення одиниць оригіналу, яких вони зазнають при перекладі на іншу мову.

Отже, **об'єктом** даного дослідження є французькі аналітичні конструкції процесуальної семантики в художньому дискурсі Марселя Пруста та їхній переклад українською мовою.

Предмет дослідження – граматичні трансформації зазначених аналітичних конструкцій в перекладі роману *"У пошуках втраченого часу (На Сваннову сторону)"*, зробленому Анатолієм Перепадею.

Завдання дослідження – виявити та проаналізувати можливі способи передачі французьких аналітичних конструкцій, які позначають процес, у перекладі першого тому роману Марселя Пруста.

Актуальність статті зумовлена загальною тенденцією сучасних перекладознавчих досліджень до аналізу перекладацьких стратегій, спрямованих на досягнення адекватності перекладу.

Питання перекладацьких трансформацій завжди було і залишається одним із центральних у перекладознавстві, воно детально й різносторонньо висвітлюється в багатьох наукових працях [1; 6; 7]. На думку більшості теоретиків, це питання найгрунтовніше опрацьоване Я. І. Рецкером. Дослідник розробив "теорію закономірних відповідностей", одну з перших лінгвістичних теорій перекладацької діяльності. У своїй праці науковець виділяє три категорії відповідностей між одиницями текстів оригіналу та перекладу: 1) еквіваленти, усталені через тотожність позначеного, а також відкладені в традиції мовних контактів; 2) варіантні й контекстуальні відповідності; 3) всі види перекладацьких трансформацій, серед яких вирізняються лексичні та граматичні.

Лексичні трансформації, в його розумінні, – це прийоми логічного мислення, за допомогою яких ми розкриваємо значення іноземного слова в контексті і знаходимо йому відповідник, який не збігається зі словниковим значенням [7, с. 38]. Учений виділяє сім різновидів лексичних трансформацій, зокрема: диференціацію значень, конкретизацію значень, генералізацію значень, смисловий розвиток, антонімічний переклад, цілісне перетворення, компенсацію втрат при перекладі [7, с. 38-63]. Кожний із них детально аналізується та ілюструється прикладами.

Щодо граматичних трансформацій, то пропонується таке формулювання цього явища: "перетворення структури речення у процесі перекладу відповідно до норм мови перекладу" [7, с. 80]. На думку Я.І. Рецкера, трансформація може бути повною і частковою, залежно від того, повністю чи частково змінюється структура речення. Повна трансформація – заміна головних членів речення, часткова – другорядних. Учений звертає увагу на те, що, крім членів речення, можуть замінюватися також частини мови. Найчастіше це відбувається одночасно [там само].

Проілюструємо окреслену думку таким прикладом: *"... et le petit chemin qu'il suit va être gravé dans son souvenir par l'excitation qu'il doit à des lieux nouveaux, à des actes inaccoutumés, ..."* [10, с. 30]. – *"... та стежину, яка вкарбується в його пам'яті хвилюванням, породженим незваними місцями, тим, що він діє зараз незвично, ..."* [8, с. 5]. Як бачимо, в результаті граматичної трансформації іменник *"des actes"* передано дієсловом *"діяти"*, відповідно прикметник *"inaccoutumés"* – прислівником *"незвично"*.

При розгляді питання граматичних трансформацій не можна оминати увагою спостереження, зробленого Р. К. Миньяр-Белоручевим, який звертає увагу на те, що такі трансформації здійснюються шляхом спрощення синтаксичних конструкцій [6, с. 185]. Учений розглядає шість найбільш типових випадків граматичних трансформацій:

1. Перехід від зворотного порядку слів до прямого. Автор наголошує, що така синтаксична трансформація особливо необхідна при переході від мов синтетичних до аналітичних, тобто при перекладі з російської мови на англійську, французьку, іспанську, італійську [там само]. Оскільки метою цієї наукової розвідки є питання адекватності трансформацій при перекладі з французької мови на українську, тобто розглядається перекладацький напрям, що веде від аналітизму до синтетизму, то проаналізований матеріал демонструє протилежну тенденцію – перехід від прямого порядку слів до зворотного. Наприклад: *"... une chose avait le pouvoir de la faire rentrer..."* [10, с. 37]. – *"... , додому її могло зазвати лише одне ..."* [8, с. 11].

2. Заміна пасивних конструкцій активними: *"... si bien exécutés par l'orchestre ..."* [10, с. 55]. – *"... які так віртуозно виконує оркестр ..."* [8, с. 28].

Але при цьому не виключається також можливість заміни активних конструкцій пасивними, на що вказує такий приклад: *"... le parent qui nous a accosté ..."* [10, с. 54]. – *"... зустрінутого нами родича, ..."* [8, с. 27].

3. Перехід від односкладних речень до повних. Зазначено, що така трансформація обов'язкова при перекладі з російської на мови, для яких подібні конструкції не характерні [6, с. 186].

Аналізуючи матеріал дослідження, ми виявили протилежний прийом перекладу – заміну французьких дво-членних конструкцій українськими одночленними: *"... est-ce que vous vous êtes sentis une faiblesse"* [10, с. 76]. *"... чи є у вас кволість"* [8, с. 46].

4. Заміна вихідного підмета. Перекладознавець стверджує, що в цьому випадку підмет, який розміщений у середині речення, стає другорядним членом речення, а функцію підмета виконує одне зі слів, яке знаходиться на початку речення [6, с. 186].

У нашому випадку відбувається зміна суб'єктно-об'єктних відношень при перекладі: *"Ma grande mère avait trouvé ces gens parfaits"* [10, с. 44]. – *"Ці люди вдалися моїй бабусі втіленням досконалості"* [8, с. 18].

5. Перехід від однієї частини мови до іншої, який завжди враховує особливості мови перекладу: *"... , qui m'irritait toujours dans sa bouche, ..."* [10, с. 52]. – *"... , але вона дратувала, коли її виказувала Франсуаза"* [8, с. 25].

6. Заміна складних синтаксичних конструкцій простими: *"... – ajouta mon grand-père en se tournant vers ses deux belles-soeurs"* [10, с. 57] – *"... звернувся дід до сестричок"* [8, с. 9].

Цікаві в цьому відношенні також погляди В.В. Алімова, який до граматичних трансформацій додає ще вилучення й додавання деяких елементів [1, с. 91-94].

Вилучення – це спосіб перекладу, при якому для якісного перекладу опускають деякі елементи: *"en nous"*

apprenant à chercher notre plaisir ..." [10, с. 62]. – "...навчаючи знаходити втіху ..." [8, с. 34].

Додавання, навпаки, полягає у внесенні додаткових слів: "...elle les cherchait "anciens" ..." [10, с. 62]. – "...вона намагалася знайти "антикваріат"..." [8, с. 34].

Треба зазначити, що, крім лексичних і граматичних трансформацій, дослідник виділяє ще й стилістичні трансформації й зауважує, що адекватний переклад неможливий без урахування стилістичного ефекту оригіналу. Вчений обстоює думку про необхідність відтворення в перекладі аналогічної оригіналу реакції читача [1, с. 95].

Звернемо увагу на такий приклад: "*Comme c'est confortable d'arriver dans une maison où tout le monde parle bas!*" [10, с. 47]. – "Бувати у домі, де всі шепчуться, не вельми приємно!" [8, с. 20]. Як бачимо, здійснивши антонімічний переклад, перекладачеві не вдалося зберегти іронію оригіналу.

Метою даного дослідження є, як уже сказано вище, виявлення та аналіз граматичних трансформацій французьких аналітичних конструкцій, які позначають процес. Переклад першого тому роману Марселя Пруста "*У пошуках втраченого часу*" (На Свановічній стороні)", зроблений Анатолієм Перепадією дає багато ілюстрацій цього явища.

У результаті зіставлення оригіналу твору з його перекладом помічено, що однією з найчастотніших граматичних трансформацій аналітичних конструкцій, які позначають процес, є їхня компресія. Нижче аналізуємо можливі способи синтагматичного спрощення таких конструкцій у перекладі, відповідно до різних моделей їх утворення. Розглянемо спочатку приклади трансформації аналітичних дієслівних конструкцій. У даному випадку можливі такі варіанти:

1. Конструктивна модель V+prép+V→V: "*Elle essayait de ruser*" [10, с. 62] – "*Вона хитрувала*" [8, с. 34].

Як бачимо, компресію наведеної конструкції здійснено через вилучення дієслова "essayer". Віддаючи належне майстерності перекладача, вважаємо разом з тим, що такий прийом перекладу зумовлює втрату семантичного нюансу даної конструкції. На наш погляд, дану конструкцію доречніше було б передати методом калькування: "*вона намагалася хитрувати*".

"*on entrain dire à Théodore d'apporter une brioche plus grosse que d'habitude*" [10, с. 84]. – "...ми заходили до Теодора замовити більшенький бриош" [8, с. 54]. У даному прикладі разом зі зміною аналітичної моделі відбулася смислова заміна конструкції "*dire d'apporter*" дієсловом "*замовляти*".

2. Конструктивна модель V+N→V: "... ; je n'avais pas cessé en dormant de faire des réflexions sur ce que je venais de lire, ..." [10, с. 29]. – "...; всі сні я не переставав обмірковувати прочитане, ..." [8, с. 5].

"... jusqu'à ce que l'habitude eût changé la couleur des rideaux, ..." [10, с. 34]. – "... доки звичка перефарбувала фіранки, ..." [8, с. 9].

"*Les soeurs de ma grand-mère ayant manifesté l'intention de parler à Swann ...*" [10, с. 46]. – "*Сестри забажали поговорити зі Сванном ...*" [8, с. 19].

Наведені приклади яскраво демонструють, що спрощення синтаксичної структури речення та видозміна денотативного змісту не порушили сигніфікативного смислу повідомлення.

Водночас у цій конструктивній моделі спостерігаються випадки паралельного застосування граматичних і лексичних трансформацій: "... pendant que ma mère évitait de faire du bruit pour ne pas le troubler, ..." [10, с. 36]. – "... а мама, намагаючись не галасувати, щоб не розсердити його ..." [8, с. 11].

"... , mais pesait comme des écailles sur mes yeux et les empêchait de se rendre compte que le bougeoir n'était plus allumé" [10, с. 29]. – "..., тільки полудою застеляла очі й заважала побачити, що свічка не горить" [8, с. 5].

У цих прикладах поряд із заміною дієслівних конструкцій дієсловом, відбувається конкретизація їхнього значення. Вираз "*faire du bruit*", словниковий еквівалент якого "*шуміти*" передано дієсловом "*галасувати*", яке означає "*здіймати галас, тобто сильно кричати*"; "*se rendre compte*" (усвідомлювати, розуміти) перекладено дієсловом "*побачити*".

Подібні приклади є яскравим підтвердженням спостережень Я. І. Рецкера, який вважає, що в практиці перекладу граматичні трансформації зазвичай поєднуються з лексичними [7, с. 78]. Проілюструємо дане положення ще одним прикладом:

"... où la grosse lampe de suspension donnait la lumière de tous les soirs, ..." [10, с. 36]. – "... де вечорами щедро висявала велика висяча лампа" [8, с. 10]. Переклад показує, що для передачі конструкції "*donner la lumière*" перекладач вжив оказіоналізм "*висявати*", що зумовило незвичність та підвищення експресивності перекладу. На нашу думку, для збереження смислової цілісності та стилістичного малюнку оригіналу краще було б вжити дієслово "*світити*".

3. Конструктивна модель V+prép+N→V: "...longtemps avant le moment où il faudrait me mettre au lit, ..." [10, с. 34]. – "...задовго перед тим, як я маю укладатися, ..." [8, с. 9].

Як видно з наведеного прикладу, для передачі виразу "*se mettre au lit*", що означає "*лягати спати*", вжито дієслово "*укладатися*", яке належить до того ж синонімічного ряду.

"... , elle substituait à l'opacité des murs d'impalpables irisations ..." [10, с. 34]. – "... він розцічував стіни примарною грою мерехтливих барв" [8, с. 9].

У даному прикладі звертає на себе увагу смислова заміна виразу "*substituer à l'opacité*" дієсловом "*розцічувати*".

Порівняймо переклад фрагменту такого речення: "*L'ignorance où nous étions de cette brillante vie mondaine que menait Swann...*" [10, с. 40] – "*Ми не уявляли трибу життя Сванна, ...*" [8, с. 14].

У даному випадку компресія дієслівної конструкції супроводжується певною зміною її смислового навантаження в перекладі, оскільки "*être dans l'ignorance*" означає "*не знати*" а не "*уявляти*".

"... ton oncle te tirât par mes boucles ..." [10, с. 30]. – "... як би мій дідуньо не відчубив мене," [8, с. 6]. У перекладі даного речення впадає в око заміна конструкції "*tirer par les boucles*" дієсловом "*відчубити*", яке належить до розмовного стилю мови, й означає "*побити, тягаючи за волосся*". При великій оригінальності та експресивності дієслова "*відчубити*", вважаємо, що для адекватного перекладу даної конструкції можна було б вдатися до стилістично нейтрального фразеологізму "*накрутити чуба*", який краще відповідає стильовій манері автора оригіналу.

"*Or mon grand-père était curieux de tous les petits faits qui pouvaient l'aider à entrer par la pensée dans la vie privée ...*" [10, с. 45]. – "*Ну! а дідусь мій страшенно цікавився всілякими подробицями, що допомагали йому уявляти приватне життя ...*" [8, с. 18].

В останньому прикладі перед нами оптимальний варіант трансформації виразу "*entrer par la pensée*" дієсловом "*уявляти*", що детерміновано правилами логічного викладу думки, нормою та узусом української мови.

4. Конструктивна модель V+ loc adv→V:

"..., *dit-elle à mi-voix à Swann*" [10, с. 48]. – "..., *шепнула вона Сваннові*" [8, с. 21].

Для передачі даної конструкції перекладач вдався до прийому конкретизації з перегрупуванням сем. Так, дієслово "dire", вжите у вихідному тексті, в перекладі замінено дієсловом "шептати", що демонструє звуження його значення за рахунок перерозподілу сем даної конструкції.

5. Конструктивна модель V+N+A→V: "..., *il serait impuissant à nous rendre un logis habitable*" [10, с. 34]. – "... *ми не зуміли б обжити жодного помешкання*" [8, с. 9]. Перекладач розв'язує проблему передачі такої конструкції через заміну безособового речення особовим.

6. Конструктивна модель V+A+N→V: "... *et qui avait d'incessantes discussions avec mon père ...*" [10, с. 36]. – "*вона завжди гарикалася з моїм батьком*" [8, с. 11].

Порівняння перекладу даного речення з його оригіналом, поряд із компресією аналітичної конструкції, особливо рельєфно виділяє невідповідність вибору стилістично забарвленого слова "гарикатися", що призводить до необґрунтованого експресивного увиразнення перекладу. На нашу думку, тут доцільніше було б вжити стилістично нейтральне дієслово "сперечатися", що більш відповідає смислові оригіналу твору.

7. Конструктивна модель V+N+prép+V→V: "..., *j'avais hâte de courir à la salle à manger*" [10, с. 36]. – "... *я лемів до їдальні ...*" [8, с. 10].

При перекладі аналітичної конструкції "avoir hâte de courir" поряд із граматичною бачимо певну лексичну трансформацію, яка полягає в метафоричній заміні цієї конструкції дієсловом "лемити". Така трансформація, на наш погляд, абсолютно доречна, бо дозволяє максимально точно відтворити авторську інтенцію.

8. Конструктивна модель V+prép+nom+adv→V: "*Un homme qui dort tient en cercle autour de lui le fil des heures, l'ordre des années et des mondes*" [10, с. 31]. – "*Сплячого обмотує пряжа годин, обнизує вервечка роки і світів*" [8, с. 6].

У всіх наведених вище прикладах компресію французьких аналітичних дієслівних конструкцій при перекладі можна обґрунтувати типологічними відмінностями французької та української мови. Морфологічні особливості української мови (синтетичної) протиставляють її французькій (аналітичній). Так, в українській мові дієслово, яке має значення процесуальної дії і стану, відзначається великою кількістю граматичних категорій: виду, стану, способу, часу, особи, числа, перехідності/неперехідності [2, с. 161]. Існують різні способи вираження таких категорій: префіксальні, суфіксальні, суфіксально-префіксальні, чергування звуків, акцентуальний та суплетивізм [2, с. 174-176]. Морфологічні форми української мови дозволяють виражати тонші відтінки значення, наприклад, категорія доконаного виду характеризує дію такими особливостями як динамічність, граничність, обмеженість і маркованість її початку та кінця [2, с. 171].

У порівнюваних текстах виявлено також випадки трансформації аналітичних номінативних конструкцій, які українською мовою передаються дієсловом (конструктивна модель N+V→V). Наприклад:

"..., *le sommeil le prenne en train de lire, ...*" [10, с. 31]. – "..., *він задрімає читаючи ...*" [8, с. 6].

Як бачимо, за допомогою прийому конверсної трансформації, який дозволяє уникати інверсії підмета при перекладі [9, с. 81], аналітична конструкція "le sommeil le prenne" перейшла в дієслово доконаного виду "задрімав". На нашу думку, такий перекладацький варіант дещо змінює авторський смисл аналізованого речення. В оригіналі роману дія відбудеться незалежно від волі її виконавця. Гадаємо, дану конструкцію доцільніше було б передати методом калькування: "читаючи його візьме сон", що відповідає нормі української мови і що дозволило б зберегти відповідність оригіналу.

"*Brusquement le souvenir de sa femme morte lui revient, ...*" [10, с. 40]. – "*Але тут панові Сванну згадалося, що він утратив жінку*" [8, с. 14]. Переклад даної конструкції демонструє необхідність заміни особового речення безособовим і, відповідно, – займенника "lui" власним іменником. Принагідно зауважимо, що аналогічні типи трансформацій супроводжуються зменшенням валентності дієслова на один актант.

Спосіб передачі проаналізованих вище конструктивних моделей підтверджує міркування В. С. Виноградова, який пише, що перекладач не повинен підшукувати відповідники до кожного слова, словосполучення чи речення оригіналу, а відтворювати його смисл [2, с. 28].

Підсумовуючи проаналізовані приклади, можна стверджувати, що для перекладацьких трансформацій французьких аналітичних конструкцій, які здійснює А. Перепада, властивий комплексний характер. Перекладач передає аналітичні конструкції через їхню компресію, яка поєднується зі зміною суб'єктно-об'єктних відношень, заміною особового речення безособовим, пасивного стану активним, або навпаки. Компресія аналітичних конструкцій, яка супроводжується лексичними та стилістичними перетвореннями, диктуються нормами та узусом мови перекладу, вимогами логічного викладу думки, особливостями образної системи твору та індивідуальними мовно-стилістичними знахідками перекладача.

1. Алимов В.В. Теория перевода Перевод в сфере профессиональной коммуникации: Учебн. пособие. – Изд. 2-е, испр. – М.: Едиториал УРСС, 2004. – 160 с. 2. Горпинич В.О. Морфология української мови: Підручн. для студентів вищих навчальних закладів. – К.: ВЦ. "Академія", 2004. – 336 с. 3. Виноградов В.С. Лексические вопросы перевода художественной прозы. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1978. – 172 с. 4. Гак В.Г. Сравнительная типология французского и русского языков: Учебн. пособие для студентов фак. и ин-тов ин. яз. – Л.: Просвещение, 1976. – 299 с. 5. Левит З.Н. К проблеме аналитического слова в современном французском языке. М.: Вышэйшая шк, 1968. – 449 с. 6. Миньяр-Белоручев Р.К. Общая теория перевода и устный перевод. – М.: Воениздат, 1980. – 237 с. 7. Рецкер Я.И. Теория перевода и переводческая практика. – М.: Междунар. отношения, 1974. – 216 с. 8. Пруст М. У пошуках втраченого часу // Твори: у 7 т./ Пер. з фр. А. Перепаді. – Том 1: На Сваннову сторону. – К.: Юніверс, 1997. – 364 с. 9. Чередниченко О. І., Коваль Я.Г. Теорія і практика перекладу. Французька мова: Підр. – К.: Либідь, 1995. – 320с. 10. Proust M. A la recherche du temps perdu. – vol. 1: Du Côté de chez Swann. – M.: Éditions du Progrès, 1970. – 436 p.